

LIBERA CIRCULAȚIE A PERSOANELOR ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

la art. 2 Dreptul general la liberă circulație al cetățenilor Uniunii (art. 18 TCE / 21 TFUE)

Schema 3

Dreptul general de liberă circulație al cetățenilor Uniunii

Note preliminare

- Și art. 18 I TCE¹ poate fi utilizat direct (Trib. europ., chestiunea juridică C-413/99)
- art. 45 I GRCh garantează de asemenea dreptul la liberă circulație, dar nu depășește art. 18 I TCE (comp. art. 52 II GRCh)
- art. 18 I TCE protejează *mobilitatea în afara granițelor în scopuri ne-economice*; deși mobilitatea în scopuri economice intră în domeniul său de protecție, aceasta este eliminată aici din libertățile fundamentale UE ca *lex specialis*
- Atenție la concretizarea vastă din *Directiva de liberă circulație (D 2004/38/CE)*²

I. Domeniul de protecție

1) Domeniul spațial de protecție: teritoriul statelor membre

- dar nu mai mult decât domeniul spațial de valabilitate al TCE conform art. 299 TCE

2) Domeniul personal de protecție: cetățenii Uniunii

- fiecare persoană *fizică*, care deține cetățenia unui stat membru (comp. art. 17 I TCE³)
- Trib. europ., starea juridică C-200/02, Zhu und Chen: și *părintele din state terțe al minorilor din alt stat membru*

Excurs: *Dreptul la liberă circulație* al membrilor familiei din state terțe

- fără un drept propriu din art. 18 TCE
- fără un drept propriu din art. 45 II GRCh (doar o referință la posibilitățile, de a-l restricționa prin drept secundar)
- dar un drept de liberă circulație „derivat” din statutul legal al cetățeanului Uniunii conform *D 2004/38/CE*
- *Permisul de ședere* pentru simplificarea liberei circulații în Uniune (art. 10)

3) Domeniul obiectiv de protecție: circulație și ședere liberă

- Starea reală de depășire a granițelor** (→ Referință comunitară)
 - Dreptul la liberă circulație în cadrul propriului stat membru nu este protejat (DISCUTABIL); propriul stat nu are voie să împiedice ieșirea în și intrarea dintr-un alt stat membru
- Conduite protejate**
 - Intrarea în statul membru (concretizată la art. 5 D 2004/38/CE)
 - singura condiție: deținerea cu sine a unei cărți de identitate sau a unui pașaport valabil (art. 5 I);
 - în caz de necesitate trebuie găsită o cale, pentru a procura aceste documente sau pentru a le transmite sau pentru a le confirma (art. 5 III)
 - intrare și a membrilor familiilor din state terțe cu pașaport și permis de ședere sau viză de intrare (art. 5 II)
 - Ieșirea din statul membru (concretizată la art. 4 D 2004/38/CE)
 - Libertate de mișcare în cadrul statului membru

¹ În viitor art. 21 I din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

² *Directiva 2004/38/CE* referitoare la dreptul cetățenilor Uniunii și a membrilor familiilor acestora, de a circula și de a se stabili liber pe teritoriul statelor membre, pentru modificarea Ordonanței (CEE) Nr. 1612/68 și pentru anularea directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE și a altor directive.

³ În viitor art. 20 I TFUE.

dd) Ședere în statul membru (concretizat prin art. 6 ss. D 2004/38/CE)

- și *viața în statul membru*, mai ales alegerea liberă a domiciliului și participarea la viața socială, culturală și economică
- garantată *fără limitare temporală*

α) Ședere de până la trei luni (art. 6)

- unica condiție: deținerea unei cărți de identitate sau a unui pașaport valid!
- și pentru membrii familiei însoțitori sau care vor veni din state terțe (art. 6 II)

β) Ședere mai mult de trei luni (art. 7 ss.)

- (1) ca angajat (art. 7 I lit. a)
- (2) ca independent (art. 7 I lit. a)
- (3) ca persoană aflată în perioada de formare educațională (student, elev etc.) cu asigurare medicală și prin demonstrarea credibilă a existenței mijloacelor suficiente pentru asigurarea traiului zilnic (art. 7 I lit. c)
- (4) ca alți cetățeni ai Uniunii cu asigurare medicală completă și prin demonstrarea mijloacelor suficiente de existență (art. 7 I lit. b)
- (5) ca membru al familiei însoțitor sau care va veni (și din stat terț) (art. 7 I lit. d, II, IV)

γ) Ședere de durată (art. 16 ss.)

- după o ședere neîntreruptă de cinci ani în statul asimilare (art. 16 I)
 - în cazul ieșirii din viața lucrativă și după termene mai scurte (vezi art. 17)
- și pentru membrii familiilor din state terțe (art. 16 II, 17 III, IV)

II. Îngrădiri

1) Acțiunea unui destinatar al libertății serviciilor

a) Acțiunea unui **stat membru**

b) Acțiunea unui **organ** sau a unei **instituții a comunității/uniunii**

- Atenție: deși instituțiile comunității pot defini prin dreptul secundar „restricțiile și condițiile” dreptului la liberă circulație, totuși acestea trebuie să respecte semnificația fundamentală a dreptului de liberă circulație. În plus toată legislația Uniunii trebuie interpretată și utilizată din perspectiva acesteia.
De aceea și este posibil ca instituțiile Comunității respectiv ale Uniunii să încalce acest drept.

2) Clasificarea unei acțiuni ca restricție sau discriminare

a) **Restricții**

- art. 18 I TCE este îndreptat în primul rând împotriva restricțiilor

b) **Discriminări**

- art. 18 I TCE este îndreptat împreună cu interdicția generală de discriminare (art. 12 TCE⁴) și împotriva discriminărilor datorate naționalității *în legătură directă* cu exercitarea dreptului de liberă circulație. Este DISCUTABIL⁵ dacă în plus față de aceasta, există un drept general de tratament egal cu băștinașii. Vezi acum regulamentul de drept secundar de la *art. 24 D 2004/38/CE* (cu restricții referitoare la dreptul social și la ajutoarele de studii și de calificare).

III. Justificarea îngrădirii prin bariere

- **Sistemul barierelor:** pe baza excepției vaste a "îngrădirilor și condițiilor prevăzute în acest tratat și în dispozițiile de realizare" pot motiva îngrădirile și dispozițiile fără o legătură specială față de dreptul de liberă circulație).⁶ Totuși cele mai importante bariere se găsesc la *art. 27 ss. al Directivei de liberă circulație (D 2004/38/CE)*. Acestea reglementează restricțiile legislației de intrare și ședere din motive de ordine, siguranță și sănătate publică (în special expulzarea).
- Justificare doar în cazul respectării **barierelor-barierelor** (relevanță, nici o încălcare a drepturilor fundamentale, nici o încălcare a altui drept primar sau secundar); cerințele de relevanță sunt concretizate parțial în D 2004/38.

⁴ În viitor art. 18 TFUE

⁵ Vezi *Frenz*, Handbuch Europarecht (Manual drept european), volumul 1, 2004, număr 2976 ss. cu indicații ulterioare; *Kluth*, în: Calliess/Ruffert (editor), EUV/TCE, 2. Auflage 2002, art. 18 TCE Randnummer 5.

⁶ Totuși nu și dispozițiile din EUV sau pentru cooperarea poliției și a justiției în cazurile penale (→ în *acest tratat...*); altfel în viitor art. 21 I TFUE ("în tratatele...").

1) Justificare prin barierele de la art. 27 ss. D 2004/38/TCE

- doar măsurile în scopuri ne-economice (art. 27 I 1)
 - garanții de procedură (art. 31)
- a) Justificarea măsurilor **din motive de ordine sau siguranță publică** (art. 27 f.)
- noțiunea comunitară a "ordinii publice (noțiune generală) și "siguranță publică" (nu sunt identice cu noțiunile cu același nume din legislația statelor membre)
 - Justificare doar în cazul pericolului real, actual și considerabil, care afectează un *interes fundamental al societății*, prin *comportamentul personal al persoanei în cauză* (art. 27 II subal. 2)
 - concretizări speciale ale premiselor de relevanță pentru *expulzări*:
 - doar prin considerarea specială a duratei de ședere, vârstă, stare a sănătății, situație familială și economică, integrare socială și culturală cât și legăturile cu țara de origine (art. 28 I)
 - a persoanelor cu drept de ședere de durată doar din motive grave (art. 28 II)
 - a cetățenilor Uniunii cu rezidență de lungă durată și minori, doar din motive stringente de siguranță publică (art. 28 III)
- b) Justificarea măsurilor **din motive de sănătate publică** (art. 27 I, IV, art. 29)
- doar în cazul bolilor cu potențial epidemic și alte boli contagioase (art. 29 I)
 - fără expulzare în cazul bolilor, care apar abia la trei luni de la intrarea în țară (art. 29 II)

2) Justificare prin barierele din celelalte dispoziții ale dreptului comunitar

- doar în măsura în care acestea nu sunt înlăturate ca *lex specialis* prin art. 27 ss. D 2004/38/CE

Indicație de aprofundare: *Haratsch/Koenig/Pechstein*, Europarecht (Drept european), ediția aV-a 2006, nr. margine 647 ss.; *Kadelbach*, în: Ehlers (editor), Europäische Grundrechte und Grundfreiheiten (Drepturi și libertăți fundamentale europene), ediția a II-a 2005 = Ehlers (editor), European Fundamental Rights and Freedoms, 2007, respectiv art. 21 (nr. margine 38 respectiv 37 ss.); *Frenz*, Handbuch Europarecht (Manual de drept european), volumul I, 2004, nr. de margine 2954 ss. vezi în plus comentariile la art. 18 TCE de *Magiera*, în: Streinz (editor), EUV/TCE, 2003 și von *Kluth*, în: Calliess/Ruffert (editor), EUV/TCE, ediția a II-a 2002.